

Вих. № 674 від 10 травня 2022 року

**Прем'єр-міністру України
Шмигалю Д. А.**

*Щодо необхідності збереження резидентності України
під час війни для українських платників податків*

Шановний Денисе Анатолійовичу!

Ми, Асоціація «Інформаційні технології України» (далі – Асоціація) та **Офіс ефективного регулювання – BRDO** (далі – Офіс), висловлюємо Вам свою повагу та звертається із наступним.

Через війну велика кількість громадян була вимушена залишити Україну та переїхати за кордон, більшість – на територію ЄС (до Польщі, Німеччини, Чехії, Румунії, Угорщини, Словаччини, Болгарії та ін.). Частина з них отримує і надалі заробітну плату у винагороду як фізичні особи – підприємці на українські рахунки.

При цьому, українці ризикують стати податковими резидентами країн ЄС. Фізичні особи, як правило, іншими країнами вважаються їх податковими резидентами, якщо вони мають місце постійного проживання, центр життєвих інтересів або перебувають на їх території понад 183 дні чи понад 6 місяців. Однак, деякі країни вважають українців податковими резидентами з 1 дня (зокрема Естонія).

Крім того, якщо громадянин України працює на міжнародну компанію, яка має офіс у країні ЄС, де він знаходиться, для такої міжнародної компанії можуть мати місце ризики додаткового оподаткування (через економіс employer або постійного представництва). Така ситуація створює правову невизначеність та ризики, які можуть стати основою для: звільнення українців; накладення на них штрафних санкцій; переведення розрахунків за кордон.

Стосовно юридичних осіб. Ще до початку війни, через наявні в ЗМІ попередження, до інших країн почалась релокація багатьох українських компаній, зокрема у сфері ІТ, яким для цього не потрібно було перевозити велику кількість важкого обладнання, складів, виробничої інфраструктури тощо. Після початку активної фази війни дана тенденція посилилась.

Законодавство інших держав часто містить вимогу щодо обов'язкової реєстрації та сплати податків для компанії, якщо в такій окремій країні розташований її офіс, або з території цієї країни фактично здійснюється контроль та керівництво підприємницькою діяльністю або сама така діяльність. Також, зазвичай, наявні вимоги щодо реєстрації окремої компанії або її постійного представництва – як передумови провадження діяльності.

Наприклад, ці вимоги можуть виникнути до ІТ-компанії, яка переїхала до однієї з країн ЄС, орендувала офіс та розмістила в ній працівників. У такому разі вимога щодо переєстрації у країні ЄС може надійти як від податкової служби відповідної країни, так і від compliance-служби замовника ІТ-компанії.

Зазначене створює правову невизначеність, що стимулює бізнес створювати нові юридичні особи в країні перебування, переукладати від їх імені контракти, переводити розрахунки за кордон.

Саме тому ми наголошуємо на необхідності **збереження резидентності України та на недопущенні оподаткування в країні перебування:**

1. Для нас критично важливо, щоб фінансові потоки залишились в Україні, оскільки вони формують податкову базу (тобто надходження до бюджетів), ВВП, впливають на ліквідність банків, додають валютну виручку.

2. Центр життєвих інтересів переміщених осіб та компаній має залишатися в Україні. Переважна більшість переміщених осіб планують повернутись, як тільки в Україні стане безпечно, адже вони відчують себе частиною українського суспільства.

3. Відсутність доходів, отриманих на іноземні рахунки. Фінансові транзакції з отримання доходів відбуваються у банківській системі України.

4. Економічний базис для доходів – економіка України, а не економіка країни тимчасового перебування. Переміщені особи та компанії, як правило, працюють дистанційно для українських замовників або експортуючи послуги, відтак формування доданої вартості виникає не за рахунок економіки країни перебування.

Можливі подальші кроки.

Для визначення конкретного переліку вимог для кожної окремої держави слід проаналізувати її законодавство, міждержавні угоди, зокрема про уникнення подвійного оподаткування в частині визначення таких податкових термінів як резидентність (residency), економічний зміст (economic substance), економічний роботодавець (economic employer), джерело доходу (source of income) тощо і правила їх застосування.

Відтак, необхідне детальніше дослідження впливу вищевказаних правових інститутів на положення переміщених осіб та компаній в кожній з країн окремо. Пропонуємо фокусуватись на тих країнах, куди переїхало найбільше українців. Таке дослідження надасть можливість внесення відповідних змін до законодавства України та міждержавних угод, надання роз'яснень податковими органами й ін. Наприклад, подібне роз'яснення вже було видане Ірландією¹. Як один із варіантів, розглянути можливість внесення змін до правил щодо тимчасового захисту переміщених осіб. Адже тимчасовий захист не повинен мати наслідком висновок про постійне місце проживання та резидентність, з огляду на збереження центру життєвих інтересів в Україні.

Крім того, для пришвидшення отримання необхідної інформації та можливих юридичних дій – провести консультації з податковими та іншими органами країн тимчасового перебування українців.

З точки зору комунікації, одночасно необхідно від імені найвищого політичного керівництва України **сформулювати заклик до іноземних держав про необхідність звільнення від оподаткування доходів українців та українських компаній, якщо такі доходи отримані на українські рахунки як частина міжнародної допомоги Україні через агресивні дії РФ.**

Тому вважаємо за необхідне:

1. Формулювання заклику від найвищого політичного керівництва України до ЄС – з проханням щодо:

- виключення для фізичних осіб, які перебувають під тимчасовим захистом, податкової резидентності як наслідку перебування в країні ЄС;
- виключення обов'язку сплати податків, якщо доходи особа й надалі отримує в Україні;
- виключення для українських компаній, які перемістили офіси до країн ЄС, необхідності реєстрації постійного представництва та/або окремої компанії та сплати податків в країні ЄС, якщо доходи й надалі отримуються в Україні.

¹<https://www.revenue.ie/en/life-events-and-personal-circumstances/moving-to-or-from-ireland/advice-ukrainian-nationals-working-ireland/tax-treatment-ukrainian-citizens-remote-work-state-ukrainian-employers.aspx>

2. Звернення від імені України до окремих європейських держав із закликами, аналогічними до п.1.

3. Проведення консультацій з податковими та іншими компетентними органами іноземних держав.

На підставі викладеного, просимо доручити відповідним міністерствам і відомствам України вивчення порушеного у цьому листі питання та розроблення плану заходів, необхідних для збереження резидентності України під час війни для українських платників податків.

Сподіваємось на подальшу плідну співпрацю. Слава Україні!

З повагою,

Голова Правління Офісу

Олексій ДОРОГАНЬ

Виконавчий директор Асоціації

Костянтин ВАСЮК